

BIJLAGE OP WEG NAAR 100% TOEGANKELIJKE VERKIEZINGEN IN 2019

Per 1 januari 2019 moeten alle stemlokalen toegankelijk zijn voor kiezers met een lichamelijke beperking. Dit is op basis van een wetwijziging die na de ratificatie van het VN-Verdrag Handicap is aangenomen. In november 2018 vinden herindelingsverkiezingen plaats waardoor 12 nieuwe gemeenten ontstaan. Deze gemeenten pakken dit moment aan om lessen te leren voor de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen van maart 2019.

Iedereen doet mee!

Iedereen doet mee! is een project waarmee de VNG een extra impuls geeft aan al lopende initiatieven van gemeenten gericht op het volwaardig meedoen van inwoners met een beperking. Onder 'iedereen' verstaan we alle mensen maar zeker ook alle gemeenten. En als we zeggen 'alle' mensen, dan bedoelen we natuurlijk 'mee doen naar vermogen'. Dus voor zover mensen mee kunnen en mee willen doen. Binnen dit project bestaat een groep koplopergemeenten; gemeenten die het VN-Verdrag Handicap hoog op de agenda hebben staan en samen willen werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen.

Checklist Toegankelijkheidscriteria stemlokalen: criteria toegankelijkheid

De checklist 'Toegankelijkheidscriteria stemlokalen' geeft aan waar stemlokalen aan moeten voldoen om toegankelijk te zijn. De toegankelijkheid valt onder te verdelen in vier categorieën:

- Communicatie: informatie over toegankelijkheid van stemlokalen via de gemeentelijke website.
- Bereikbaarheid: kan men via de openbare weg bij het stemlokaal komen.
- Betreedbaarheid: kan men vanaf de openbare weg tot in het stemlokaal komen.
- Bruikbaarheid: kan men de stemfaciliteiten in het stemlokaal gebruiken.

Checklist in context

Het is belangrijk de checklist in de juiste context te lezen. Locaties van stemlokalen zijn veelal geen eigendom van gemeenten en kunnen niet zomaar verbouwd of aangepast worden, of alleen tegen zeer hoge kosten. Het is niet de bedoeling dat het aantal stemlokalen drastisch afneemt vanwege de (on)toegankelijkheid. Minister Ollongren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) geeft in haar kamerbrief al aan dat mogelijk niet volledig toegankelijke stemlokalen kunnen worden gebruikt om een bepaalde doelgroep te bereiken of om stemmen aantrekkelijker te maken. Het is dus mogelijk om af te wijken van de 100 % norm, mits daar goede redeneringen aan ten grondslag liggen en deze uitgelegd worden aan de raad.

Vliegende Brigade

Een voorbeeld van een laagdrempelige aanpak met betrekking tot de toegankelijkheid is de vliegende brigade van koplopergemeente Groningen. Stembureauvoorzitters kunnen bij opening en gedurende de dag aangeven of er behoefte is aan extra voorzieningen wat betreft de toegankelijkheid. Er zijn extra hulpmiddelen voorradig om in te spelen op de actuele situatie.

Aanpassingen en informatiebijeenkomsten

De betrokken partijen (te weten het ministerie van BZK, PBT Consult, Ieder(in), NVVB en de VNG) buigen zich momenteel over eventuele aanpassingen van de checklist. Op korte termijn wordt hierover meer duidelijk. Ook organiseert BZK samen met PBT consult – opsteller van de checklist – in oktober bijeenkomsten voor gemeenteambtenaren over toepassing van de checklist. Hierover communiceert BZK binnenkort in een nieuwsbrief.

Mensen met visuele beperking

Na de Tweede Kamerverkiezingen op 15 maart 2017 zijn verschillende onderzoeken gedaan naar de toegankelijkheid van stemlokalen. Onder andere door onderzoeksbureau Cebeon (in opdracht van het ministerie van BZK) en door NIVEL in samenwerking met het Trimbos-instituut (in opdracht van het College voor de Rechten van de Mens). Eén van de bevindingen is dat met name mensen met een visuele beperking grote drempels ondervinden bij het stemmen. Voorbeelden van obstakels die gemakkelijk weg te nemen zijn:

- Mensen met een visuele beperking mogen geholpen worden in het stemhokje. Relatief vaak is dit niet bekend bij stembureauleden. Door hierover te informeren kunnen vervelende situaties voorkomen worden.
- Het ontbreken van (tijdelijke) blindegeleidestroken. Soms is het niet mogelijk of te kostbaar om tijdelijke stroken aan te leggen. Dan is het belangrijk mensen die daar behoefte aan hebben te begeleiden naar, in en uit het stemlokaal.

Stemmal

Bij de Tweede Kamerverkiezingen hebben vier gemeenten (Den Haag, Utrechtse Heuvelrug, Veldhoven en Zeist) geëxperimenteerd met een stemmal die het mogelijk maakt voor mensen met een visuele beperking om zelfstandig te stemmen. Dit initiatief is een samenwerking tussen de gemeenten, de Oogvereniging, Koninklijke Visio en Bartiméus. Onder andere koplopergemeente Haarlemmermeer experimenteert met de stemmal bij de nog komende gemeenteraadsverkiezingen in verband met de fusie tussen Haarlemmermeer en Haarlemmerliede en Spaarnwoude. Vanwege de (relatief) hoge kosten is het onwaarschijnlijk dat de stemmal op korte termijn in elke gemeente gebruikt zal worden. Momenteel onderzoekt de overheid de mogelijkheden voor een nieuw stembiljet, waarbij de bevindingen van de experimenten met de stemmal meegenomen kunnen worden. Waardoor op termijn de stemmal goedkoop en efficiënt gebruikt kan worden.

Leesloop

Op korte termijn informeert BZK in een nieuwsbrief over (de financiering van) leesloeps met verlichting en sterke vergroting, welke in elk stemlokaal aanwezig moeten zijn.

Meer weten?

Wil je meer weten over wat de gemeente kan doen voor mensen met een visuele beperking? De volgende partijen denken graag mee:

De Oogvereniging (ook bij interesse in de stemmal): 030-299287 en info@oogvereniging.nl

Koninklijke Visio: 088 585 85 85 en info@visio.org

Bartiméus: 088 - 88 99 888 en info@bartimeus.nl

Lokale belangenbehartigers

Mensen met verstandelijke beperking

De tweede groep die bovengemiddeld obstakels ondervinden bij het stemmen zijn mensen met een verstandelijke beperking. De obstakels zijn onder te verdelen in twee categorieën: rondom de voorbereiding en tijdens het stemmen. Hulp voor mensen met een verstandelijke beperking tijdens het stemmen (in het stemhokje) is wettelijk niet toegestaan. Minister Ollongren van BZK gaat dit najaar met belangenorganisaties in gesprek over hulp in het stemhokje en de verbetering van het zelfstandig stemmen. Ondertussen kunnen ook op andere manieren veel obstakels worden weggenomen. Denk hierbij aan:

- Voorlichting over het stemproces;
- Partijprogramma's in duidelijke taal;
- Oefenen met stemmen.

Verschillende organisaties en instellingen organiseren voorlichtingsavonden, oefensessies en verkiezingskranten in duidelijke taal. Denk daarbij aan Pro Demos, MEE, zorginstellingen en Steffie.nl. Koplopergemeente Geldermalsen (fuseert per 1 januari 2019 met Neerijnen en Lingewaal tot de nieuwe gemeente West Betuwe) organiseert bijvoorbeeld een verkiezingsavond voor mensen met een verstandelijke beperking, samen met welzijnsorganisatie Prezzent.

Meer informatie

- [Checklist toegankelijkheidscriteria stemlokalen](#)
- [Cebeon - Onderzoek toegankelijkheid stemlokalen](#)
- [NIVEL en Trimbos-Instituut - Toegankelijkheid Tweede Kamerverkiezing 2017 voor mensen met een beperking: hindernissen én oplossingen](#)
- [VNG-bericht wijziging Kieswet](#)
- [Projectpagina *Iedereen doet mee!*](#)
- [VNG-dossier Verkiezingen & referenda](#)